

Vrije ruimte

Volledig transparant publicatieplatform

Marco te Brömmelstroet

Het hoofddoel van de wetenschap is het ontwikkelen en toepasbaar maken van kennis over allerlei fenomenen. Deze kennis wordt zelden in grote stappen vergaard. Veel meer is het zo dat een wetenschappelijke gemeenschap rond een specifiek fenomeen elkaar stukjes aanlevert van een puzzel zodat, bouwende op al deze stukjes, er een betrouwbaar inzicht ontstaat van het betreffende fenomeen. Door het publicatieproces wordt deze kennis niet alleen gedeeld, maar vindt ook een onderlinge controle plaats. Idealiter op grond van de algemene wetenschappelijke principes zoals interne, externe validiteit en reproduceerbaarheid.

Het gezamenlijke leerproces loopt ernstige schade op

De huidige structuur waarin dit delen van kennis plaatsvindt lijkt echter het gezamenlijke leren af te remmen. Zo zijn internationale tijdschriften vaak beperkt in de ruimte die ze hebben voor publicaties, hetgeen in sommige gevallen leidt tot pijnpijnen van ruim een jaar. Daarnaast, of wellicht ook daardoor, is het zo dat een overgroot deel van de ter publicatie ingediende artikelen worden geweigerd. Om te kijken of een artikel de schaarse ruimte in een tijdschrift waard is, wordt een arbeidsintensief 'peer-review' proces georganiseerd, waarbij per paper twee tot vier wetenschappers anoniem en blind de kwaliteit van de paper beoordelen. In dit proces vindt vaak het meeste leren plaats, zeker voor de auteurs van het artikel. Het is maar zelden zo dat de beoordelaars de paper in zijn geheel waardeloos vinden. Vaak vragen ze om meer duiding of uitleg van bepaalde uitspraken en gebruikte methodes. Maar dit leerproces blijft helaas grotendeels verborgen voor de rest van de wereld. Het artikel én het commentaar erop worden immers vaak niet gepubliceerd en verdwijnen in een bureaulade. Doordat door dit conservatieve proces veel kleine puzzelstukjes niet openbaar gedeeld (kunnen) worden, loopt het gezamenlijk leerproces ernstige schade op. Dit moet anders kunnen.

Daarom pleiten we voor een publicatieplatform dat het gemeenschappelijke leerproces ondersteund. Dit zou een aantal karakteristieken moeten hebben. Zo zou de publicatiewachttijd moeten worden beperkt door na een interne quick scan de bevindingen meteen voor het publiek zichtbaar te maken. Peer review moet een belangrijke kwaliteitsborging blijven, maar zou na publicatie kunnen plaatsvinden. Hiermee wordt een academische status aan ieder artikel toegekend,

waardoor academische kwaliteit geborgd blijft. Door deze reviewcommentaren ook toegankelijk te maken, wordt het proces transparanter en kunnen meer mensen leren van de methodische en inhoudelijke discussie.

Ook zou bij ieder ingediend artikel de volledige dataset moeten worden aangeleverd, dus ook observaties en transcripten. Dit vergroot de repliceerbaarheid, onderlinge controle en het uitvoeren van metastudies. Dit alles gebeurt volledig online, zodat een grotere stroom artikelen kan worden verwerkt. Als laatste zou het platform zoveel mogelijk moeten worden gefinancierd door de wetenschap zelf, bijvoorbeeld via author fee's of crowdfunding. Zo kunnen we een bias voor 'goed verkopende' (vaak hypothese bevestigende) artikelen voorkomen en openbare toegankelijkheid garanderen. Dit gaat allemaal een aantal stappen verder dan de huidige 'Open Access' discussie.

Is dit luchtflitsserij in de conservatieve wereld van het academische publiceren? Nee! In de biowetenschappen bestaat er al ruim tien jaar een platform dat deze principes in de praktijk heeft gebracht. Het F1000 Research project bestaat ongeveer tien jaar en bevat inmiddels ruim honderdduizend artikelen en wordt gebruikt door duizenden wetenschappers. Inmiddels heeft het ook een status bereikt waarmee het kan concurreren met andere, klassiekere, publicatieplatforms, zoals ISI.

Een uitdaging is nu om de mechanismes die dit tot een succes hebben gemaakt te vertalen naar nieuwe domeinen. Samen met jonge wetenschappers van Aalborg Universiteit, de Rijksuniversiteit Groningen en de Universiteit van Amsterdam en onder de vlag van AESOP willen we op korte termijn starten met een serieuze poging voor de sociale wetenschappen, te beginnen bij vraagstukken rondom stedelijke planning. Begin januari vond in Londen een verkennend gesprek plaats. Nu moeten we op zoek naar (financiële) ondersteuning. Maar bovenal zoeken we wetenschappers die het platform willen ondersteunen. Heb je een paper liggen waarover je graag anderen wilt informeren of waarmee je een academische discussie wilt starten? Of wil je graag een actieve rol spelen door je bij de eerste groep openbare reviewers aan te sluiten? Grijp die kans, meld je aan en speel een actieve rol in het ontwikkelen van een veelbelovend alternatief voor de huidige publicatie wereld.

Meer weten? Mail naar brommelstroet@uva.nl of kijk op f1000research.com.